

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Бабин О.А.

військовослужбовець

АКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ШКОЛИ

Значення особистості педагога в педагогічному процесі, його акторська майстерність накладають на нього велику відповідальність і вимагають великої постійної роботи над собою. Педагог обов'язково повинен багато працювати для вдосконалення себе як викладача, майстра своєї справи, актора.

Щоб досягти довершеності, йому потрібно повсякчас не лише вивчати свій предмет, його історію, філософію, а й вдосконалити техніку свого викладання, розвивати творчі здібності. У цьому відношенні діяльність викладача дуже близька до діяльності актора.

Педагогічна майстерність – це професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямувати їх на всебічний розвиток та удосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу. Вона характеризується високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених вмінь, і, звичайно, суть її – в особистості викладача, його позиції, здатності керувати діяльністю на високому рівні. Велике значення у цьому контексті має володіння викладачем педагогічною технікою. Володіння цією технікою відзначається вмінням перетворювати на апарат педагогічного впливу свої емоції, голос (тон, сила, інтонація, жести, міміку).

Вміння керувати своїм психічним станом, педагогічно активно і емоціонально відкрито, виявляти своє ставлення до предмета і слухачів є однією з ознак технологічної культури, викладача.

У діяльності актора і педагога загальним є участь живої людини у процесі сприйняття іншою людиною (для актора – глядачі; для педагога – слухачі).

У роботі викладача сприйняття, як і в актора, визначається особистістю педагога. Викладач вищої військової школи передає слухачам не лише свої знання, а й своє ставлення.

При будь-якому підході до визначення змісту педагогічної техніки постійно зберігається ряд елементів, а саме:

- культура спілкування викладача зі слухачами;
- саморегуляція технічної діяльності (самоконтроль, витримка), управління внутрішнім самопочуттям;
- оволодіння увагою аудиторії;
- виразний показ почуттів і відношень (міміка, пантоміміка, зовнішній вигляд педагога);
- володіння мовою (голос, дихання, дикція, грамотність, інтонаційна гнучкість, емоційна виразність, тощо).

Загальною ознакою цих елементів є їх найтісніший зв'язок з індивідуальною особливістю викладача.

Розглянемо спілкування як важливий професійний інструмент педагогічної діяльності. Педагогічне спілкування – це професійне спілкування викладачів і слухачів під час занять або поза ними, спрямована на створення сприятливого психологічного клімату, яке має такі функції: пізнання особистості і обмін інформацією, організація діяльності, обмін ролями, співпереживання, самоствердження.

На етапі управління спілкуванням необхідно вміння підтримувати ініціативу слухачів організувати діалогічне спілкування. Природно, що викладач у навчальній діяльності і поза нею повинен бути ініціатором в управлінні спілкуванням. Для цього необхідно звернути увагу на демонстрацію власної прихильності до аудиторії, показ яскравих цілей діяльності, передачу студентам розуміння викладачем їхнього внутрішнього стану під час навчання, організацію контакту з усією аудиторією.

Усе це допомагає переборювати перешкоди, що заважають ефективному навчанню і виникає на початку викладацької діяльності. Передусім це деякий страх перед аудиторією. Він знімається психологічним настроюванням, переключенням уваги на інтерес до майбутньої роботи, пошуком емоційного «ядра» спілкування. Викладачеві вищої військової школи необхідно розвивати в собі оптимістичні прогнозування своєї діяльності.

Педагог повинен володіти арсеналом засобів за допомогою яких він передає свій досвід, свої уявлення. Ці засоби завжди індивідуальні

неповторні. Окрім слів, голосу, інтонації в арсеналі педагога є ще жести, рухи, ритм. Але, насамперед, очі! Вчені вже давно встановили, що ефективне спілкування викладача із студентами перебуває на рівні його сугестивної дії, оскільки заняття або лекції – творчість педагога.

Творче самопочуття викладача ніколи не залишається безслідним. Воно проникає, впливає на почуття і свідомість студентів, переборює психологічні бар'єри, народжує творче сприйняття матеріалу і залишається не лише надовго в пам'яті, а й стає якоюсь мірою їхньою життєвою позицією.

Лекція викладача вищої військової школи схожа на дійство, і лектор повинен користуватись всіма засобами, доки він не відчує, що в думки слухачів проникла та ідея, яку він хотів до них донести. Викладачеві необхідно вміти говорити логічно і послідовно, з правильними зупинками.

Велике значення під час спілкування з аудиторією мають пантоміміка і міміка.

Пантоміміка – це рухи тіла, рук, ніг. Вона допомагає виділити головне, малює образ.

Міміка – мистецтво висловлювати свої думки, почуття, настрої, стани, діями м'язів обличчя.

Жести, міміка, підсилюючи емоційну значущість інформації, активно впливають на слухачів. Широкий діапазон почуттів демонструє посмішка на обличчі викладача. Таким чином, у формуванні професійної майстерності необхідний тісний зв'язок теорії, методики і педагогічної техніки.

Гуманістична спрямованість – найголовніша характеристика майстерності дії. Гуманістична спрямованість як над завдання у повсякденній роботі майстра завжди визначає його конкретні завдання. Підвалиною педагогічної майстерності є професійна компетентність. Знання викладача звернені, з одного боку, до дисципліни, яку він викладає, а з другого – до слухачів, психологію яких мусить добре знати. Зміст професійної компетентності – це знання предмета, методики його викладання, педагогіки і психології. Важливою особливістю професійних педагогічних знань є їх комплексність, що потребує від викладача вміння синтезувати матеріал для успішного розв'язання педагогічних задач, аналізу педагогічних ситуацій, що зумовлюють необхідність осмислення психологічної сутності явищ, вибору засобів

взаємодії. Розв'язання кожної педагогічної задачі актуалізує всю систему педагогічних знань викладача, які виявляються як єдине ціле.

Майстерність педагога вищої військової школи – у «володінні», натхненності знання, яке не переноситься з книг в аудиторію, а висловлюється як власний погляд на світ. На ґрунті професійних знань формується педагогічна свідомість – принципи і правила, які є засадовими щодо дій і вчинків викладача. Ці принципи і правила кожний педагог виробляє на підставі власного досвіду, але осмислити, усвідомити їх можна лише за допомогою наукових знань, що потребують систематичного поповнення. Слід зауважити, що складність навчання викладача, набуття професійної компетентності полягає і в тому, що професійне знання має формуватися водночас на всіх рівнях: методологічному, теоретичному, методичному, технологічному. Це потребує розвинутого професійного мислення, здатності добирати, аналізувати й синтезувати здобуті знання у досягненні педагогічної мети, уявляти технологію їх застосування.

Наступним елементом у структурі акторської майстерності є здібності до педагогічної діяльності. Вони залежать від особливостей перебігу психічних процесів, що сприяють успішній педагогічній діяльності. Аналіз педагогічних здібностей здійснено у низці фундаментальних досліджень.

Здібності до педагогічної діяльності можна оцінити залежно від того, як швидко йде професійне навчання. Елементи педагогічної майстерності дають змогу з'ясувати системність цього явища в педагогічній діяльності. Високий рівень акторської майстерності надає нової якості всій роботі педагога вищої військової школи: формується професійна позиція, що акумулює в собі вищі рівні спрямованості, знань і готовності до дії; розвинуті знання стають інструментом для самоаналізу і вияву резервів саморуху; високий рівень здібностей стимулює саморозкриття особистості, а вдосконалення педагогічної техніки – пошук результату, адекватного задумові.

В справі оволодіння акторської майстерності важливі наступні положення:

- не можна вдосконалити свою педагогічну майстерність, не займаючись постійно вивченням власної методики, і навпаки, не можна вивчати методику, не ставивши шляхи її вдосконалення;

- не можна вдосконалити свою майстерність, не використовуючи досвід своїх колег;

– вивчення своєї методики і методики колег можливо лише при практичній діяльності;

– по-справжньому можна вивчити методику свого колеги, лише допомагаючи йому.

Отже, педагогічна діяльність викладача вищої військової школи неможлива без опанування акторської майстерності.

Ключинська М.В.

студентка магістратури,

Львівський національний університет імені Івана Франка

СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЗНАЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Культура Київської Русі, завдяки прогресивним державно-політичним поглядам київських князів, досягла значних вершин свого розквіту, а рівень тогочасної освіти вважався кращим у Європі. Розглянувши і проаналізувавши систему шкіл, які сформувалися на Русі в XI столітті, спостерігаємо надзвичайну значимість музичної освіти як у суспільному, так і культурному планах. Тож спробуємо висвітлити основні аспекти навчально-виховного значення музики в епоху середньовіччя та визначити місце яке вона посідала в системі тогочасної освіти.

Поширеною формою приватної освіти було годувальництво або кормильство – це така форма домашнього виховання феодалної знаті, де наставниками, регентами були воєводи та бояри зі знатних родів. Основною метою кормильства був розвиток у дітей фізичної сили, військового загартування, розуму і духовності, але мало місце і музичне виховання, побудоване на фольклорі [1, с. 17]. Тобто, музика була невід’ємною частиною виховання, навчання, формування і розвитку особистості. Діти із бідних сільських сімей виховувалися в домашніх умовах на основі сімейних традицій, вірувань, народних обрядів, важливою частиною яких була музика, зокрема спів, який супроводжував слов’ян протягом усього життя.